

Soledat gèlida

Martin Heidegger era un aventurer eròtic que no solament va estimar Hannah Arendt. Ho documenten les cartes del pensador a la seva esposa que ara s'han publicat.

Les cartes de Martin Heidegger han estat editades per Gertur Heidegger, néta del filòsof. A sota, marcat amb una lcs, en la seva època de simpatitzant del règim nazi.

Tota la setmana amb el mateix: què és la voluntat?, què és la raó?, quines categories fonamenten quines causes? Filosofia grega, escolàstica medieval. La Primera Guerra Mundial retrona des de fa un any. I ara, divendres al vespre, després de dies de cabòries, ara els sentiments són els que parlen: “Vine, animeta meva, i descansa al meu cor, vull contemplar profunda i eternament els teus ulls de conte de fades... Si les meves mans són prou santes per agafar, tremoloses, les teves, la meva ànima fuetjada per tota una tempesta de dubtes serà el digne altar perquè el teu amor hi visqui eternament... Perdona el teu noi, perdona que el diumenge estigui sempre ple d'inquietud.”

El noi és el jove filòsof de Freiburg Martin Heidegger, de vint-i-sis anys, i ja prou capacitat per a un treball tan rigorós com *La doctrina de les categories i del significat segons Duns Scotus*. La seva “animeta” es diu Elfride Petri, té en aquell moment vint-i-dos anys, estudia economia política i dos anys des-

prés, el 1917, serà l'esposa del filòsof alemany més important del segle XX.

La fructífera tensió entre els esforços conceptuals, seriosos i elevats, i la “joia del cor” commovedora i quotidiana, entre l'exegesi de Hölderlin i la demanda de “pastissos i sucre”, havia de durar ni més ni menys que seixanta anys, fins a la mort de Heidegger l'any 1976. De les cartes que ho demostren, les cartes de Martin a Elfride, se n'ha publicat una extensa selecció. L'editora és Gertrud Heidegger, néta del filòsof i filla del seu fill Jörg.

Jorg va néixer el 1919, i un any després Hermann, que continua encarregant-se de la totalitat d'escrits i de conferències de Heidegger, el seu padrastre. Quan tenia catorze anys va asabentar-se que el filòsof no era el seu autèntic pare (cosa que ell sí que sabia), quan Elfride el va informar que el seu progenitor era un amic de la seva joventut, Friedel Caesar, el metge i padrí de Hermann, que va morir el 1946.

Elfride va fer prometre a Hermann que mentre ella visqués (va morir el 1992) no revelaria a ningú aquesta paternitat llevat de la seva futura esposa. Hermann va mantenir-la i se'n va “alliberar”, com formula en un epíleg en aquesta edició de les cartes, amb una breu “explicació” sobre una “càrrega que m'ha oprimint i torturat durant 71 anys”.

L'adulteri d'Elfride, de greus conseqüències, just tres anys després del seu casament, sorprèn menys el lector actual que tot aquest silenci heroic de més de set dècades. L'esposa de Heidegger no volia, sota cap concepte, que hi hagués ni la més mínima esquerra que pogués malmetre la façana del seu matrimoni amb el famós catedràtic, famós, com a mínim, després de la publicació de *L'èsser i el temps* l'any 1927.

Ara s'entenen els motius de la seva ira pels in comptables afers del filòsof, com ara es pot veure publicat, que no havia compartit amb ningú. Fins ara, com a molt, es coneixia la relació amorosa avivada durant dècades amb la filòsofa jueva Hannah Arendt, que en alguns moments Elfride acceptava a mitges.

Amb les cartes de Heidegger, Elfride va deixar com a llegat a la seva néta Gertrud una commovedora protesta contra la set d'aventures eròtiques del seu marit. Es tracta de l'única carta del

llibre que comença amb l'encapçalament "Estimat Martin". No l'hi va enviar mai.

En aquesta carta, Elfriede canta les quaranta a aquell galantejador: mai no podrà "comprendre", tal com escriu el 28 de juny del 1956, "com podia acabar tan descentrada" per ell. Va haver de suportar "l'abús inhumà" de la seva "confiança", "no només una vegada, sinó repetidament durant quatre dècades". "Pot suportar això una persona que no sigui superficial ni de pedra? Sempre dius i escrius que estàs lligat a mi. Quin és el lligam? No és amor, no és confiança, busques la 'llar' en altres dones. Ah, Martin, i què passa amb mi? i aquesta soledat gèlida..."

Entre les dones que el pensador viatger va estimar durant aquells anys es troben dames de la noblesa com Margot von Sachsen-Meiningen i Sophie Dorothee von Podewils. La tortura de decidir-se entre "M", com anomenava Margot a les seves cartes, i Elfriede va provocar l'any 1946 l'enfonsament psíquic del catedràtic, que ja no podia donar classes per culpa del seu paper com a simpatitzant del règim nazi.

L'adulteri d'Elfriede sorprèn menys el lector actual que tot el silenci heroic de més de set dècades

Heidegger es troba a Augsburg el 1970, on té una cita. Les coses empitjoren: un atac d'apoplexia. Una ambulància el porta a casa, Elfriede en té cura. La parella es trasllada a una petita residència d'ancians en el jardí de darrere de la qual fan construir la seva casa de Freiburg. A partir d'aleshores se separen molt rarament i breument. Ja no hi ha més aventures, ni tampoc més cartes.

Al matí del 26 de maig del 1976 Heidegger ja no es desperta. Aquella nit, Elfriede dorm al llit conjugal, al costat del mort. Com a mínim, l'"estimadíssima animeta" el va estimar de veritat.

Mathias Schreiber

© Der Spiegel – EL TEMPS

Traducció: David Egea

Dos quan s'aneguen

Sebastià Alzamora

Gil de Biedma

Fins al 23 d'octubre es pot visitar a l'entresòl de la Pedrera l'exposició "Jaime Gil de Biedma, el poeta que volia ser poema", que ha organitzat la Fundació Caixa de Catalunya, sota la direcció d'Àlex Susanna i amb Carme Riera com a comissària. Tant l'un com l'altra han conegut bé la persona i l'obra de l'autor de *Las personas del verbo*, i es nota: es tracta d'una exposició petita, austera, però que es percep concebuda i realitzada amb coneixement i l'estima. Uns mòduls que aborden aspectes fonamentals de la personalitat i la poesia de Gil de Biedma, un vídeo amb el poeta recitant a la seva casa d'Ultramort alguns dels seus poemes més indelebles (els mateixos que el visitant rep a l'entrada impresos en una bonica *plaque*: "Contra Jaime Gil de Biedma", "Pandémica y celeste", "Barcelona ja no és bona", "La novela de un joven pobre"...), i un terra simulant un mirall, juntament amb una selecció de textos ben triada i raonada, serveixen per a proporcionar una idea sumària, però cabal sobre qui sens dubte és un dels poetes més influents de la literatura espanyola moderna. Hi ha qui ja s'ha queixat que, en un any dedicat a la commemoració del desè aniversari de la mort de Gil, aquesta exposició li deixa gust de poc: i ja he dit que certament no és gens ostentosa, i que sí per alguna cosa ressaltava és per la seva discreció. Però penso que és molt millor això que no res en absolut, i Susanna i Riera no en tenen cap culpa si d'altres institucions (les públiques al capdavant) no han considerat oportú retre al poeta un homenatge més campanut.

Jaime Gil de Biedma és un dels grans renovadors de la poesia en castellà, amb un discurs estètic dens i elegant que es manté equidistant de les vulgars claudicacions de la poesia social que el va precedir i dels excessos culturalistes i heremètics dels *novísimos* que havien de succeir-lo. El seu nom va íntimament lligat amb el de Gabriel Ferrater, que també va marcar un canvi de paradigma dins la poesia catalana del segle XX. Gil i Ferrater no tan sols van ser grans amics, sinó que també compartien una idèntica concepció de la poesia, basada en la preocupació moral i la racionalitat compositiva. Fins a tal punt és així, que en una entrevista que Porcel li va fer a l'autor de *Las dones i els dies*, aquest reconeix que "és una sort que Gil escrivís en castellà i jo en català, perquè si no hauríem estat el mateix poeta". I si els dos haguessin escrit en anglès haurien estat iguals que Auden, i ho dic no per fer-los epígons de ningú, sinó per assenyalar quina alçada màxima els correspon dins la moderna poesia europea.